

Moln över Kola : analys av ryktet om ett radioaktivt moln 6 och 7 juni 1990...

Hanses, Yvonne

bP 505/126

National Library
of Sweden

SPF

bP
505

MOLN ÖVER KOLA

**Analys av ryktet
om ett radioaktivt
moln 6 och 7 juni 1990**

**Yvonne Hanses
Richard Tellström**

Juni 1990

**Psykologiskt
försvar**

Meddelande nr 126

FÖRORD

Styrelsen för psykologiskt försvär (SPF) ägnar bi a sin forsknings- och studieverksamhet åt desinformations- och ryktesfrågor; hur uppkommer och varifrån emanerar vissa upprepade rykten? Vilka är de bakomliggande orsakerna? I sådana fall är det viktigt att undersöka mediernas och de enskilda individers källkritiska ambitioner och förmåga, liksom även de möjligheter som kontrollera inkonsekventa sakkuppgifter.

MOLN ÖVER KOLA

**Analys av ryktet om ett
radioaktivt moln
6 och 7 juni 1990**

När det gäller rykten om ett radioaktivt moln över Sverige den 6 och 7 juni 1990, som i början av februari 1988 spreds om att en ny kärnkraftsolycka hade inträffat i Sovjet och i den studien uppmärksammades bi a just de källkritiska frågorna ("Något har hänt". Ryktet om en sovjetisk kärnkraftsolycka 7 februari 1988, Stig Arne Nohrstedt/Dan-Erik Sahlinberg, SPFs rapport nr 151, januari 1989).

Sent på eftermiddagen den 6 juni 1990 sändes genom TT, rikerradion och televisionens uppgiften om ett "mystiskt moln" befann sig över Kolahalvön och var på väg mot norra Finland. "Molnet" tilldrog sig stor massmedial uppmärksamhet och färdhågan att det handlade om ett radioaktivt moln framfördes tydligt i pressen. Själva molnet kunde dock inte ses klart, att det var ett radioaktivt moln.

**Yvonne Hanses
Richard Tellström**

I föreliggande rapport har Yvonne Hanses och Richard Tellström utfört en innehållsanalytisk analys av avdelning - kortfattat hur medierna rapporterade om det "mystiska molnet" och diskuterar bi a det källkritiska problemet. Meddelandet har tryckts i samarbete mellan SPF och Statens strålskyddsinstitut (SSI).

Roland Nordlund
forskningschef, SPF

Juni 1990

Styrelsen för psykologiskt försvär

ISSN 0348-0248

Produktion:
Lipental 714014
Tryckeri Bolder AB Stockholm 1990

MOLN ÖVER KOLA

Analys av ryktet om ett
radioaktivt moln
den 7 juni 1990

Yvonne Hanses
Richard Tellström

Juni 1990

Utgiven av:
Styrelsen för psykologiskt försvar

ISSN 0348-9248

Produktion:
Libergraf 714 0014
Tryckeri Balder AB Stockholm 1990

FÖRORD

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) ägnar bl a sin forsknings- och studieverksamhet åt desinformations- och ryktesfrågor; hur uppkommer och varifrån emanerar vissa uppgifter och rykten - som i efterhand visar sig vara ogrundade - och hur behandlas de av massmedierna? I sådana sammanhang aktualiseras bl a frågan om mediernas och de enskilda journalisternas källkritiska ambition och förmåga, liksom deras benägenhet att kontrollera inkomna sakuppgifter.

När det gäller ryktesproblematiken publicerade SPF senast våren 1989 en studie kring det rykte, som i början av februari 1988 spreds om att en ny kärnkraftsolycka hade inträffat i Sovjet och i den studien uppmärksammades bl a just de källkritiska frågorna ("Något har hänt". Ryktet om en sovjetisk kärnkraftsolycka 3 februari 1988, Stig Arne Nohrstedt/Dan-Erik Sahlberg, SPF:s rapport nr 151, januari 1989).

Sent på eftermiddagen den 6 juni 1990 spreds genom TT, riksradien och televisionen uppgiften om att ett "mystiskt moln" befann sig över Kolahalvön och var på väg mot norra Finland. "Molnet" tilldrog sig stor massmedial uppmärksamhet och farhågan att det handlade om ett radioaktivt moln framfördes tidigt i medierna, innan det så småningom stod klart, att det var fråga om ett helt vanligt moln.

I föreliggande meddelande radovisar Yvonne Hanses och Richard Tellström - verksamma vid Expressklipps analysavdelning - kortfattat hur medierna rapporterade om det "mystiska molnet" och diskuterar bl a det källkritiska problemet. Meddelandet har framtagits i samarbete mellan SPF och Statens strålskyddsinstitut (SSI).

Roland Nordlund
forskningschef, SPF

Styrelsen för psykologiskt försvär (SFF) ägnar sig åt forskning och studieverksamhet åt destinationer - forsknings- och studiefrågor; hur uppkommer och varför vissa uppgifter och rykten - som i efterhand visar sig vara oprövade - och hur behandlas de av massmedierna. I sådana sammanhang aktualiseras då i frågan om mediernas och de enskilda journalisternas kritiska ambition och förmåga, liksom deras benägenhet att kontrollera inkomna saksuppgifter.

Här åter gäller ryktespropagandans publicerade SFF senaste åren 1989 en studie kring det rykte, som i början av februari 1988 spreds om att en ny kärnkraftsolycka hade inträffat i Sovjet och i den studien uppmärksammades då i just de kritiska frågorna ("Något har hänt". Ryktet om en sovjetisk kärnkraftsolycka 3 februari 1988, Stig Arne Nohrstedt/Dan-Erik Sahlberg, SFFs rapport nr 151, januari 1989).

Sen på eftermiddagen den 5 juni 1988 spreds genom TT, rikradion och televisionen uppgiften om att ett "mystiskt moln" belann sig över Kolahalvön och var på väg mot nordväst. "Molnet" tilldrog sig stor massmedial uppmärksamhet och lärningen att det handlade om ett radioaktivt moln framfördes tidigt i medierna, innan det så småningom stod klart, att det var fråga om ett helt vanligt moln.

I föreliggande meddelande redovisar Yvonne Hansson och Richard Tellström - verksam vid Expressklippes analysavdelning - kortfattat hur medierna rapporterade om det "mystiska molnet" och diskuterar då i det kritiska problemet. Meddelandet har framtagits i samarbete mellan SFF och Statens strålskyddsinstitut (SSI).

Roland Nordlund
Forskningschef, SFF

INNEHÅLL

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
Förord	1
Innehåll, syfte, metod och källor	3
Mystiskt moln över Kolahalvön	3
Kalendarium	4
Den holländska sändaren	7
Är molnet radioaktivt?	8
Molnet ofarligt, men se upp ändå	11
Dagen efter larmet	12
Medias analys av molnryktet	13
Hur kom ryktet igång?	15
Summering och intryck	17
Schematisk bild	18
... Till sist	19
<u>Bilagor</u>	
Artikel i Izvestija 1990-06-07	21
Artikel i Pravda 1990-06-08	23
Inslag i Godmorgon Världen P1, 1990-06-10	25

Detta nyhetstelegram väckte stor uppmärksamhet i star-
media och i pressen det kommande dygnet och det spekuleras

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

sid	
1	Förord
3	Innehåll, syfte, metod och källor
3	Mystiskt moln över Kolahalvön
4	Kalendarium
7	Den holländska ändanen
8	Kr molnet radioaktivt?
11	Molnet ofarligt, men se upp ändå
12	Dagen efter jarmet
13	Medisk analys av molnkyttor
15	Hur kom kyttor igång?
17	Summering och intryck
18	Schematisk bild
19	... Till sist
	<u>Bilagor</u>
21	Artikel i Livets 1990-06-07
23	Artikel i Praxi 1990-06-08
25	Inlägg i Godnatt 1990-06-10

INNEHÅLL

Under två dagar i juni 1990 är medias huvudnyhet att ett "mystiskt moln" över Kolahalvön är på väg mot norra Finland, och ryktet antyder att molnet kan vara radioaktivt. Det ofarliga och ovanliga molnet blev en nyhetsanka av stort format. Följande analys avser att fokusera medias hantering av ryktet om det "radioaktiva molnet" där utgångspunkten är att visa på medias sätt att förhålla sig till sina källor.

SYFTE, METOD OCH KÄLLOR

Syftet med denna analys är att ge en bild av medias rapportering av uppgifter om ett radioaktivt moln över Kolahalvön: Hur ser händelseförloppet ut? Vilka uppgifter redovisar media? Vilket språkbruk används? Vilka aktörer väljer media att intervjua? Hur kontrollerar journalisterna källorna? etc.

Artiklar och utskrifter av eterinslag som under perioden 6 juni till den 10 juni 1990 handlade om molnet har granskats och sammanställts. Rapporten är en kvalitativ innehållsanalys och gör inte anspråk på att vara vetenskapligt kvantitativ. Analysen avslutas med en sumering där vi även redovisar personliga intryck av medias rapportering.

MYSTISKT MOLN ÖVER KOLAHALVÖN

Tidningarnas Telegrambyrå (TT) meddelar via ett telegram från Finska Notisbyrån (FNS) på onsdagen den 6 juni, kl 17.24, att ett stort, avlångt, mystiskt moln rapporteras vara på väg in mot norra Finland från Kolahalvön. Både finska flygvapnet och strålsäkerhetscentralen har fått larm om molnet.

TT skriver vidare: Strålsäkerhetscentralen i Helsingfors rapporterade att molnet verkade bestå av ång- eller rökutsläpp. Det hade formen av en rökstråle och väntades komma in över Lappland på onsdagskvällen. Den första rapporten om molnet, uppger TT, kom i en holländsk kortvågssändning på onsdagsförmiddagen. Där hette det att det såg ut som 'ett moln som uppkommer vid en miljökatastrof' och att det påminde om en 'en vulkans urladdningsmoln'. TT kommer också med uppgiften om att Sovjetunionen har kärnvapenbestyckade ubåtar i Barents hav.

Detta nyhetstelegram väckte stor uppmärksamhet i etermedia och i pressen det kommande dygnet och det spekuleras

des om molnet på något sätt var radioaktivt och att det hade riktning mot Sverige.

KALENDARIUM

Kalendarieuppgifterna redovisar tid och innehåll i medias rapportering om molnet över Kolahalvön med källa angiven samt kort om vad som var innehållet i nyheterna. TT står för Tidningarnas telegrambyrå och FNB för Finska notisbyrån.

Onsdag 6 juni

17.24	TT/FNB	Mystiskt moln över Kolahalvön på onsdagen på väg mot norra Finland. Finska flygvapnet och strålsäkerhetscentralen larmade och undersöker ev radioaktivitet. Molnet verkar bestå av ång- eller rökutsläpp. Första rapporten om molnet kommer från en holländsk kortvågssändning som talar om ett moln som uppkommer vid en miljökatastrof och påminner om en vulkans urladdningsmoln. Sovjet har kärnvapenbestyckade ubåtar i området. Inga myndighetsföreträdare kommenterar.
17.51	TT	Strålningsbevakningen i norra Finland aktiverad. Norska strålskyddsinstitutet har varit i kontakt med nordiska kollegor. Sovjet har skyldighet att meddela om atomexplosion inträffat. Inga myndighetsföreträdare kommenterar.
18.00	Aktuellt	Mystiskt moln över norra Finland sedan en timme. Observationerna av molnet gjordes på satellitbilder från Barents hav där Sovjet har kärnvapenubåtar. Rapporten kommer från holländska radions kortvågssändningar. Inga myndighetsföreträdare kommenterar.
18.00	Dagens Eko Inslag 1	Stort moln på väg mot norra Finland från Kolahalvön. Finland och SSI undersöker uppgifterna. Molnet verkar bestå av ång- eller rökutsläpp. Inga myndighetsföreträdare kommenterar.
	Dagens Eko Inslag 13	Moln i form av rökstråle på väg mot Nordnorge. Strålbekvakningen i norra Finland aktiverad. Mellannordiska kon-

takter har förekommit. Sovjet har skyldighet meddela atomolycka. Kärnvapenubåtar i Barents hav. Sovjetiska uppgifter i går om tonvis med döda sälar påträffade i Murmanskområdet med stor mängd radioaktivitet. Sovjet har tidigare i dag uppmanat kommersiella flygbolag som flyger över sovjetiskt luftrum att inte underskrida en flyghöjd på 10 000 meter. Inga myndighetsföreträdare kommenterar.

19.07 TT Försvarsstaben har varit i kontakt med SSI men ej fått begäran om radiomätning på svenskt luftrum. Molnet ännu ej över Sverige, säger Thomas Gür, försvarsstaben.

19.30 Rapport Mystiskt moln med misstänkt radioaktivitet driver mot norra Finland. Finland undersöker. Första rapporten kom från en holländsk kortvägssändare. Uppgift om varmt moln över det kalla Barents hav. Vinden har nu vänt. Rykten säger att sovjetiskt luftrum varit stängt under dagen. Sven Carlsson, SSI, säger att man avvaktar finska undersökningar. Uppgifter talar om att Sovjet flyttat sina provsprängningar till Novaja Semlja. Rapport betonar att radioaktivitet ej bekräftats.

19.44 TT Nederländernas meteorologiska institut, KNMI, säger att uppgifterna om radioaktivt moln är ogrundade och istället är det ett ovanligt molnfenomen. Molnet är kallt, säger KNMI, annars hade det varit som en mörk fläck på de infraröda bilderna.

21.00 TT-nyheter Uppgifterna om radioaktivt moln över Barents hav ogrundade, säger KNMI. Det är fråga om ett kallt moln.

21.00 Aktuellt Inslag 1 Mystiskt ång- eller rökmoln på väg in över norra Finland. Första rapporten kom från en holländsk kortvägssändning. Finland undersöker. Sovjet har kärnvapenubåtar i området. Strålsäkerhetscentralen talar om vanligt moln, så även KNMI. Sven Carlsson, SSI, säger att man avvaktar och berättar därefter om den svenska beredskapsorganisationen.

- 21.11 TT TT refererar till allt som är känt om nyheten. Kommentar från KNMI men inga svenska myndighetskommentarer.
- 21.35 Aktuell Inslag 10 Inga nya uppgifter. Sven Carlsson säger att osäkerheten om vad molnet egentligen är fortfarande är stor. Kontakten med de sovjetiska myndigheterna sker via Finland, säger Carlsson.
- 22.40 Aktuell Extra Ingen ny klarhet och ingen fara för befolkningen föreligger enligt finska och svenska strålskyddsinsti-
tuten. Tonvis med döda sälar har flutit i land i Murmanskområdet. IAEA i Wien har inga uppgifter om nukleära utsläpp från Sovjet. Sovjet uppger, via finska källor, att inga onormala aktiviteter finns i området.
- 23.04 TT Sovjet meddelar att strålningsläget är normalt. Så gör även strålsäkerhetscentralen.
- 23.35 TT De finländska luftproven uppvisar inget onormalt.
- Torsdag 7 juni
- Tidningar Samtlig dagspress i landet rapporterar om molnet genom TT-telegrammet kl 21.11. Några enstaka har med den sovjetiska dementin från TT kl 23.04. Tidningarna gör generellt inga egna analyser och kommentarer saknas.
- 07.00 Morgonekot Ingen förhöjd radioaktivitet i finska Lappland. Meteorologiska institutet i Helsingfors säger att det kan ha varit en vanlig molnbildning. Ryktesspridningen kommenteras av Ekot.
- 08.00 TT-nyheter Fenomenet ett vanligt moln.
- 09.00 Eko-nyheter Ett vanligt moln.
- 09.50 TT Ett vanligt moln. Strålsäkerhetscentralen säger att man alltid vidtar säkerhetsåtgärder även om man tvivlar på uppgifternas riktighet.

11.00	TT-nyheter	Ett vanligt moln.
16.45	Dagens Eko	Ett vanligt moln.
18.00	Aktuellt	Ett vanligt moln. Första rapporten kom från en holländsk radioamatör. Meteorologen Johan Groth undrar, hur molnet kunde väcka sån uppmärksamhet. Intervju med Erik Jacobsson, länsstyrelsen Norrbotten.
19.30	Rapport	Ett vanligt moln. Åke Persson, SSI, intervjuas.
21.00	Aktuellt	Inget inslag.

Fredag 8 juni

Tidningarna TT-telegrammet om vanligt moln från kl 09.50 i går redovisas i vissa tidningar. Några få analyserande artiklar.

DEN HOLLÄNDSKA SÄNDAREN

I TTs första telegram talas om att den första rapporten om molnet kom från "en holländsk kortvågssändning." Detta upprepas i de kommande rapporterna, både från TT och från etermedia. Dock sker under tidens gång förändringar i ordvalet när denna uppgift refereras. Följande varianter förekommer:

17.24	TT	En holländsk kortvågssändning.
18.00	Aktuellt	Den holländska radions kortvågssändningar.
19.30	Rapport	En holländsk kortvågssändning.
21.00	Aktuellt	En holländsk kortvågssändning.
21.11	TT	En holländsk kortvågssändare. Detta telegram publicerar dagspressen dagen efter.

Noterbart är att Eko-redaktionen inte väljer att tala om var den första rapporten om molnet kom ifrån. Man hänvisar istället direkt till Finland.

Noterbart är även att Aktuellt i sin 18-sändning säger

att de första uppgifterna kom från den holländska radions kortvågssändningar. Detta ger intryck av att det är den statliga holländska radion som sänt meddelandet vilket ger tyngd åt uppgiften. Mer kuriöst kan noteras att Aktuellt dagen efter, den 7 juni, säger att larmet ursprungligen kom från "en holländsk radioamatör".

Inget media, vare sig press eller eter, ifrågasätter i någon redovisning trovärdigheten i den holländska rapporten eller trovärdigheten i TTs uppgift.

ÄR MOLNET RADIOAKTIVT?

I det första TT/FNB-telegrammet (kl 17.24) antyds att molnet kan vara radioaktivt. I detta telegram ges fem "indikationer" eller följdhändelser som pekar på molnets möjliga radioaktivitet.

Det mystiska molnet har givit upphov till larm hos både finska flygvapnet och hos strålsäkerhetscentralen.

Strålsäkerhetscentralen säger att molnet verkar bestå av ång- eller rökutsläpp.

Den holländska kortvågssändningen säger att molnet ser ut som ett moln som uppkommer vid miljökatastrofer eller vid ett vulkanutbrott.

Det finska flygvapnet har sänt upp flygplan för att ta reda på om molnet är radioaktivt.

Sovjet har atomdrivna och kärnvapenbestyckade ubåtar i Barents hav.

TT meddelar i följdtelegram, kl 17.51, ytterligare indikationer:

Strålningsbevakningen i norra Finland har aktiverats.

Norska strålskyddsinstitutet har under eftermiddagen haft kontakt med sina nordiska kolleger.

Sovjet har skyldighet att meddela sina grannländer om en atomexplosion skulle inträffa.

Dagens Eko ger i sin 18-sändning ytterligare två indikationer som stödjer spekulationen om ett radioaktivt moln. Ekot uppger att:

Den sovjetiska nyhetsbyrån Interfax meddelade 5 juni, att tonvis med döda sälar och miljoner sjöstjärnor flutit i land nordost om Murmansk. Ett radiologiskt laboratorium utanför Moskva bekräftar att sälarna innehållit stora mängder radioaktivitet.

Tidigare under dagen har Sovjet avlyst sitt luftrum under 10 000 metersnivån för internationella flygbolag.

TT meddelar, kl 19.07, ytterligare en indikation till radioaktivitetsteorin och man skriver i ett telegram:

Försvarsstaben har ännu inte fått någon begäran från SSI om att utföra radiakmätningar från flyg.

Rapport, kl 19.30, kommer med ytterligare två indikationer som stödjer teorin samt en variant av en tidigare framförd:

Det verkar vara ett varmt moln över det kalla Barents hav och det väcker naturligtvis miss-tankar.

Obekräftade rykten talar om att stora delar av Sovjetunionens luftrum varit stängt hela dagen.

Sovjet har flyttat sina kärnvapenprovsprängningar till Novaja Semlja.

Mellan kl 17.24 och 19.30 framförs 14 olika indikationer eller händelser som antyder att molnet skulle vara radioaktivt. Ingen nyhetsredaktion slår dock fast att molnet är radioaktivt. Ingen teori om att molnet skulle vara ett naturligt fenomen framförs.

Den första dementin av spekulationerna eller indikationerna kommer då TT i ett telegram kl 19.44 skriver att KNMI, den nederländska väderlekstjänsten, avfärdar rapporterna om att molnet är radioaktivt och förklarar molnet som naturligt, om än ovanligt. KNMI säger också att hade molnet uppstått efter en explosion hade det framträtt som mörkt på de infraröda satellitbilderna och inte som vitt som det nu gjorde.

I Rapport framträder för första gången för allmänheten en svensk myndighetsföreträdare och kommenterar molnet: Sven Carlsson, SSI, intervjuas. Carlsson säger att man egentligen inte alls vet vad det är för moln och att det inte liknar något som man tidigare har erfarenhet av.

Carlsson säger:

-Det egendomliga med molnet är ju att det har ju syntts från en satellit och det kan alltså innehålla vad som helst. Dock kan man ju säga att sådant som strålar varken syns eller hörs.

Noterbart är att nästan på minuten samtidigt som en svensk myndighetsföreträdare framträder så avfärdar den nederländska väderlekstjänsten molnet som ett radioaktivt moln. Första gången den nederländska avskrivningen av spekulationerna kommer till allmänhetens kännedom sker i TTs 21-sändning och i Aktuelltts 21-sändning. I Aktuellt ligger dock tyngdpunkten i inslaget på att molnet på något sätt är mystiskt (läs radioaktivt).

Aktuellt väljer också att redovisa de flesta av de indikationer eller händelser som tidigare framkommit under kvällen. Aktuellt har också ett långt studiosamtal med Sven Carlsson om den svenska beredskap som finns vid sådana här situationer och de bilaterala informationsavtal som gäller.

Aktuellt gör kopplingen mellan molnet och Tjernobyloolyckan och vilka erfarenheter Sverige fått av olyckan och Carlsson säger:

-Om man vågar uttrycka sig positivt om Tjernobyloolyckan så är det att vi har byggt upp, med erfarenheter därifrån, en beredskapsorganisation som gör att om någonting sådant skulle inträffa en gång till, så är vi väsentligt bättre förberedda att, om inte eliminera, så dock minimera konsekvensen av en sådan olycka.

Aktuellt återkommer till molnet i slutet av sin sändning och säger då att rapporterna från telegrambyråerna uppvisar stor osäkerhet och att svenska myndigheter avvaktar. Exempelvis så säger Sven Carlsson att Sverige inte tar någon direkt kontakt med de sovjetiska myndigheterna, det sker via de finska myndigheterna som man har dagliga kontakter med.

Aktuellt är den nyhetsredaktion som mest intensivt följer utvecklingen av molnet och som redovisar alla de olika spekulationerna. Aktuellt har också en extrasändning på onsdagskvällen den 6 juni kl 22.40. Noterbart är att journalisterna inte förändrar sitt ordval under tiden det tillkommer nya fakta. Pia Brandelius säger i extrasändningen att "klarheten om det konstiga molnet över Kolahalvön inte har ökat", trots att så faktiskt skett. Det kan dock framkomma i inslaget som följer att större klarhet finns, men man väljer att inleda på ett annat sätt.

I två olika TT-telegram, kl 23.04 och 23.35, avblåses radioaktivitetsspekulationerna då såväl finska luftprov

som sovjetiska uppgifter inte styrker någon teori om radioaktivitet i molnet.

I de olika inslag som etermedia gör under kvällen framträder få företrädare för svenska myndigheter. Den enda myndighetsföreträdaren som direkt talar i media är Sven Carlsson, SSI. Anmärkningsvärt är att inte någon av de båda TV-kanalernas meteorologer framträder och talar om molnet, vindriktning eller liknande. Pia Brandelius säger i Aktuellts 21-sändning att "uppgifterna om det märkliga molnet över norra Finland förbryllar i kväll experter och myndigheter". Vilka experter som skulle vara förbryllade framkommer inte då inga experter framträder i något inslag under kvällen eller i något TT-telegram.

Försvarsstabens informationschef Thomas Gür säger i ett TT-telegram att Sverige har Lansplan startklara för att undersöka ett eventuellt radioaktivt moln, men att detta kan ske först när molnet kommer över svenskt territorium. Etermedia refererar aldrig till Gür utan endast till hans uppgifter.

Noterbart för allvaret i etermedias rapportering är att media påpekar att om något speciellt inträffar eller om man får veta något nytt så kommer man givetvis att återkomma till detta under sändningens gång.

För att ytterligare ge tyngd åt antagandena att det verkligen är något som är på gång refereras till myndigheternas arbetssätt. Lars Adaktusson säger i Aktuellts 21-sändning:

-Från inblandade svenska myndigheter har det nu i kväll varit febril aktivitet.

Uppgifter om typen "myndigheterna följer utvecklingen timme för timme" förekommer också (Aktuellts 21-sändning).

MOLNET OFARLIGT MEN SE UPP ÄNDÅ...

Medias rapporter om att molnet inte är farligt kopplas ofta till någon annan uppgift som egentligen antyder att molnet är farligt. Ett exempel på detta är text som: Molnet är ofarligt men kommer ändå inte att passera över Sverige. Fler av etermedias inslag innehåller denna typ av "styrkandemodell":

19.30 Rapport Den finska flygundersökningen har inte givit något resultat då vinden har vänt. Om den vindkantringen står sig kommer molnet aldrig in över Skandinavien, förhoppningsvis.

Försvarsstaben har två plan som kan mäta radioaktivitet om molnet trots allt kommer hit, för risken är inte helt utesluten.

21.00 TT-nyheter Rapporterna om ett stort radioaktivt moln över Barents hav är ogrundade. --- Med den sydostliga vinden ser det just nu inte ut som om molnet kommer att passera över Sverige.

22.40 Aktuellt Extra Både finska och svenska strålskydds-instituterna uppger att det inte föreligger någon som helt fara för befolkningen i det nordiska området. Vindar och andra väderfaktorer talar snarast för att molnet skulle röra sig österut just nu, alltså bort från Skandinavien.

Så sammanfattningsvis: Ingen anledning till oro i det nordiska området, enligt strålskyddsmyndigheterna, men fortfarande alltså oklart vad det egentligen är för moln det här.

DAGEN EFTER LARMET

Alla tidningar i landet redovisar torsdagen den 7 juni nyheten om molnet och i det övervägande flertalet tidningar väljer man att presentera TTs telegram kl 21.11 där molnets ofarlighet framhålls och att molnet troligen är ett naturligt fenomen.

Undantaget från att enbart publicera TTs telegram görs i de stora tidningarna samt i tidningarna i Norrbotten. Anledningen till dessa två avvikande beteenden får hänföras till att stora tidningar mer sällan publicerar TT "rakt upp och ner" samt att tidningarna i Norrbotten berördes geografiskt om molnet fortsatt den första väg som man trodde det skulle ta.

Några få landsortstidningar lyckas, förutom TT-telegrammet 21.11, även få in TTs telegram 23.04 om att Sovjet rapporterar om normala strålningsvärden i området.

Tidningarna i Norrbotten har kopplat nyheten om molnet till den beredskapshöjning som genomfördes vid länsstyrelsen i Luleå under onsdagskvällen den 6 juni. Olika företrädare för länsstyrelsen uttalar sig om vad molnet kan innehålla men bristen på fakta om molnet är påfallande och spekulationerna och teorierna överväger. Länsstyrelseföreträdarna berättar också om hur beredskapssystemen fungerar.

De rikstidningar som redovisar nyheten om molnet har egna artiklar men utgår från TTs material och nyhets-sändningarna i TV under kvällen den 6 juni. Den enda tidning i landet som gått vidare i sin materialsökning är Göteborgs-Posten. G-P redovisar uppgifter från såväl finska strålskyddscentralen som jourhavande meteorolog på SMHI i Norrköping.

Noterbart är att Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter den 7 juni endast återgår TTs material.

Tidningarnas bildmaterial för att illustrera nyheten om molnet består till största delen av kartor där molnet ritats in. Placeringen av molnet är antingen över Kolahalvön eller någonstans över Barents hav.

Kvällstidningarna i Stockholm den 7 juni, både Aftonbladet och Expressen, koncentrerar sig på ryktesspridningens styrka och drar paralleller med det prov i februari 1988 som skulle testa det internationella larmsystemet för kärnkraftsolyckor och som istället under en tid resulterade i tron att en verklig olycka hade inträffat. Åke Persson, beredskapschef SSI, säger till Aftonbladet:

-Mycket talar för att det här är ett rykte som uppstått genom en felaktig tolkning av satellitbilder.

Aktuellt meteorolog Johan Groth säger i Aktuellt 18-sändning, den 7 juni, att det är oförklarligt hur man kunnat tolka molninformationen som en olycka.

MEDIAS ANALYS AV MOLN-RYKTET

Nyhetsplats

Det är endast två tidningar i landet som gör en analys över vad det egentligen var som hände och vilka händelser som egentligen låg till grund för spekulationerna om molnet. Detta sker i form av två artiklar den 8 juni; en i Arbetet och en i Dagens Nyheter. Dessa är dock inte heltäckande i sin analys.

Några andra tidningar i landet följer inte upp händelsen, så gör heller inte etermedia som stod för början av spekulationerna. Aktuellt Anita Jekander säger i 18-sändningen torsdag 7 juni att:

-Ett positivt besked gav alltså gårdagens händelse, beredskapen fungerade bra. Mycket tack vare allt myndigheterna lärt sig efter Tjernobykatakastrofen, då man verkligen fick tid att trimma organisationen.

Aktuellt kommenterar inte på något sätt hur man själv redovisade nyheten kvällen innan eller vad etermedia spelade för roll för skapandet av den dramatiska situationen. I Aktuells 21-sändning nämns inte upplösningen av ryktet om det mystiska molnet överhuvud taget.

Rapports programredaktör Aina Bergvall säger till Dagens Nyheter (8 juni) om redovisningen av nyheten:

-Vi redovisade vad vi visste i programmet. Det kunde ha varit en riktig smäll, men vi betonade att inget var bevisat om något. Vi skäms inte för vad vi gjorde.

Aktuells redaktör Sven Vrang säger till DN (8 juni):

- Vi visste inte vad molnet var eller vad det säkert innehöll och märkte att det spred oro bland strålskyddsinstituterna i Norden. Vi tyckte att det var riktigt att gå ut som vi gjorde. Men med ordentliga reservationer.

Ledar- och debattplats

Några få ledarartiklar behandlar ryktet om molnet och några kolumnister tar upp molnryktena i sina spalter. Någon enhetlig linje finns inte, utan molnet används som förstärkningsargument till någon annan åsikt. Till exempel skriver Svenskans Kerstin Hallert att molnryktet kunde uppstå därför att vi i Sverige har statligt TV-monopol. Ett urval följer här:

Bertil Torekull, chefredaktör på Svenska Dagbladet skriver (10 juni) i sin kolumn:

Det där Molnet som hotade förstöra själva nationaldagen, som väckte våra instinkter och insikter, det Molnet var helt enkelt bara en del av oss själva och vår inte riktigt legitima kunskap.

Torekull avslutar:

Men nu vet vi, om vi inte visste det förut, att Molnets broder är vår ångest över vad som sker med miljön. När får vi kraft att äntligen ta oss samman?

Barometers (m) ledarskribent skriver (9 juni) att etermedias hysteri om molnet visar på två saker:

För det första indikerar det vilken genuin oro det faktiskt finns i väst över de kärnkraftsreaktorer, atombestyckade ubåtar och raketer som är placerade på andra sidan.

För det andra visar molnjakten, och främst de ogrundade spekulationerna om radioaktivitet, att det finns något av en "kärnkraftsnoja" i Sverige.

Barometern efterlyser lite perspektiv i debatten och tycker att nyhetsrapporteringen i TV påminde om manuset till en sämra skräckfilm - Mördarmolnets återkomst eller något annat nervkittlande.

Kerstin Hallert, TV-krönikör på Svenska Dagbladet, skriver i sin artikel (9 juni) att:

Ingen av satellitkanalerna nappade på det stora molnet i veckan, som istället med alarmerande avsvarslöshet bredde ut sig i båda nyhetsprogrammen i veckan. Den nationella statliga svenska TV-n använder sin monopolställning till att sprida uppgifter som saknar saklig grund och skapar oro i samhället. Så vårdslöst hanteras inte publikens förtroende däruppe bland kanalerna i rymden.

HUR KOM RYKTET I GÅNG?

Ryktet om att ett mystiskt moln var på väg mot Sverige och att det kanske innehöll radioaktivitet skapades genom en serie händelser, några oberoende av varandra. I rapporten ovan beskrivs vad som hände från det att det första TT-telegrammet kom. Här nedan beskrivs händelseförloppet som utgjorde bakgrund till det första TT-telegrammet den 6 juni. Underlag utgör de artiklar och eterinslag som på något sätt beskrivit händelserna med tidsplacering. Källorna till denna redovisning återfinns efteråt.

Vi lämnar en brasklapp för att det nedan beskrivna eventuellt inte är hela sanningen och tidsangivelserna är felaktiga. Beskrivningen kan dock ge en uppfattning om ett möjligt scenario hur ryktet om det radioaktiva molnet skapades.

5 juni

Sovjetiska nyhetsbyrån Interfax rapporterar om tonvis med ilandflutna döda sälar och sjöstjärnor nordost om Murmansk. Laboratorium bekräftar radioaktivitet i sälarna.

- 5 juni UPI-telegram om säldöd i Ishavet.
- Holländska tidningen Der Telegraaf kontaktar holländska vädertjänsten om deras satellitbilder visar på något som kan tolkas som en miljö-katastrof. Detta med anledning av säldöden i Ishavet.
- Holländska vädertjänsten uppger att en vit linje på deras bilder påminner om ett rökmoln som bildas vid ett vulkanutbrott.
- Sovjetiska myndigheter uppmanar utländskt flyg att vid passerandet av sovjetiskt luftrum inte understiga en flyghöjd på 10 000 meter. Orsak anges inte.
- 6 juni Holländska Der Telegraaf slår stort upp att en sovjetisk miljökatastrof inträffat.
- kl 10.00 Holländsk kortvågssändare uppger att en miljökatastrof eller liknande inträffat på Kolahalvön.
- Holländska vädertjänsten, KNMI, kontaktar sina finska kollegor för att höra om finnarna har tydligare satellitbilder än vad man själv har.
- Finska vädertjänsten kontaktar strålsäkerhetscentralen för kontroll av uppgifterna. Strålsäkerhetscentralen kontaktar finska flygvapnet för att göra mätningar.
- kl 15.30 Finska notisbyrån, FNB, får tips av en holländare bosatt i Finland som lyssnat på den holländska kortvågssändaren.
- kl 16.30 Finska radion rapporterar om det mystiska molnet efter att först ha varit i kontakt med de finska myndigheterna som omedelbart redovisar de uppgifter man har.
- kl 17.24 TT rapporterar om ett mystiskt moln på väg in mot norra Finland från Kolahalvön.
- kl 18.00 Aktuellt berättar för allmänheten om att ett mystiskt moln är på väg in över norra Finland

Källor till sammanställningen ovan:

Dagens Eko 6 juni kl 18.00
 Hufvudstadsbladet 7 och 8 juni
 Arbetet 8 juni
 Dagens Nyheter 8 juni

Schematisk bild över händelseförloppet finns på nästa sida.

SUMMERING OCH INTRYCK

Signifikant för medias rapportering är att den var intensiv och liten tid för källgranskning gavs samt att oberoende händelser tolkades in som delar av en händelsekedja.

Ryktet om molnet över Kolahalvön skapade under en kväll en mycket dramatisk stämning och ovissheten vad det innehöll var stor. Påfallande för etermedias rapportering är att man gör omfattande spekulationer över vad det kan vara, framför allt om molnet kan kopplas till någon form av radioaktivt utsläpp. Etermedia väljer också, tillsammans med molnspekulationerna, att redovisa andra händelser som inträffat i Sovjetunionen under det senaste dygnet och man försöker skapa en händelsekedja, även om man inte påstår att de olika händelserna hänger ihop.

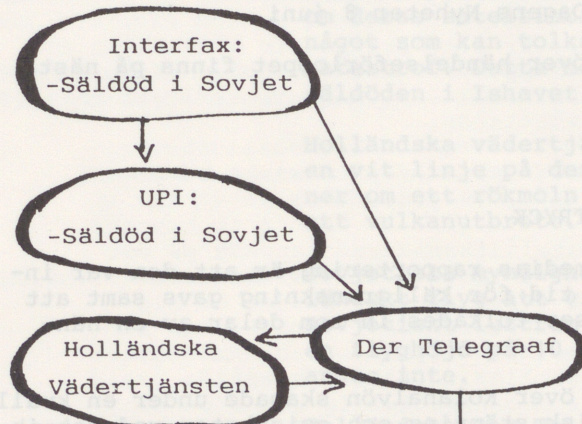
Den källkritiska granskningen är mycket dålig från både TTs sida och från etermedia. Vare sig TT eller nyhetsprogrammen i radio och TV ifrågasätter de olika uppgifterna. Man tar heller inga egna kontakter med Holland vilket är anmärkningsvärt då holländska Der Telegraaf i sitt nummer den 6 juni stort slår upp uppgifterna om att en sovjetisk miljökatastrof inträffat.

Journalisterna är kritiska till myndigheternas förklaringar om vad molnet innehåller. Däremot tar journalisterna TTs och andra nyhetsredaktioners uppgifter som absolut sanning och man ifrågasätter inte uppgifter från journalistkollegor. Mest iögonfallande är uppgiften om att larmet kommit från en holländsk kortvägssändare. Denna uppgift upprepas under hela kvällen den 6 juni och ingen ifrågasätter riktigheten eller sanningshalten i källan. Aktuellt ändrar till och med uppgiften om den holländska kortvägssändningen och man talar i stället om den holländska radions kortvägssändningar.

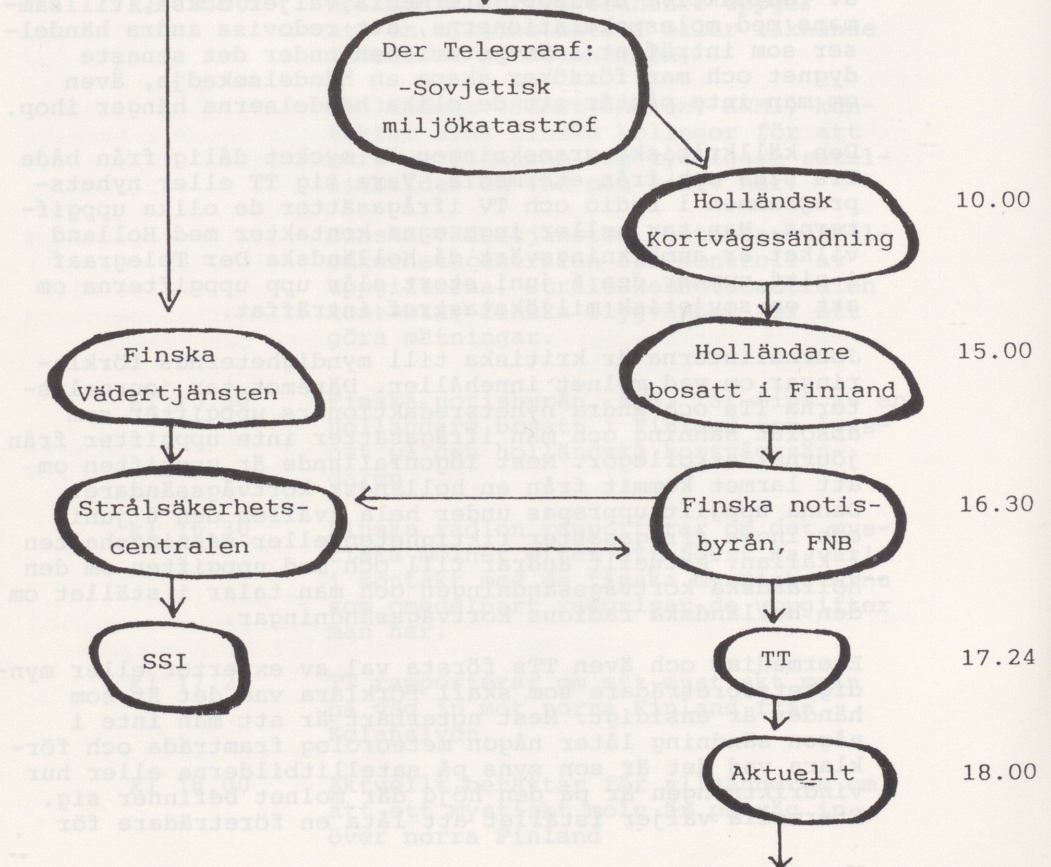
Etermedias och även TTs första val av experter eller myndighetsföreträdare som skall förklara vad det är som händer är ensidigt. Mest noterbart är att man inte i någon sändning låter någon meteorolog framträda och förklara vad det är som syns på satellitbilderna eller hur vindriktningen är på den höjd där molnet befinner sig. Etermedia väljer istället att låta en företrädare för

SCHEMA ÖVER RYKTET

5/6

6/6

SSI, Sven Carlsson, framträda vilket ytterligare koncentrerar spekulationerna kring radioaktivitet och inte på ett naturligt fenomen.

Noterbart är att den första dementin eller förklaringen att molnet är naturligt, kommer från den nederländska väderlekstjänsten.

Det moln som i onsdags drog fram mot Sovjetunionens gränser och gav upphov till rykten om en påstådd kärnkraftsincident visade sig vara "rejtalt uppblåst".
 ... TILL SIST

Norrbottens-Kuriren (7 juni) är en av de få tidningar som själv försöker leta fram korrekta uppgifter. N-K lyckas få tag på Gunnar Bengtsson, SSI, och Bengtsson förklarar att några som helst indikationer på att molnet skulle innehållit någon radioaktivitet aldrig funnits. Bengtsson avslutar och säger till Kurirens journalist:

- Så gör nu inte en höna av en fjäder!

- Det är ett helt normalt moln och skiljer sig inte på något sätt från andra moln som man kan se i det här området vid den här tiden på året, meddelar Jouko Korhonen, representant för det finska meteorologiska institutet. Molnet har nu delats i två delar ... när det når norra Sovjet kommer det att ge upphov till snöfall.

I Moskva har det meteorologiska centret dementerat alla rykten om en kärnkraftsincident.

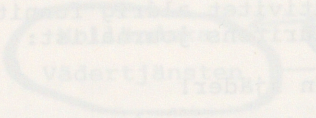
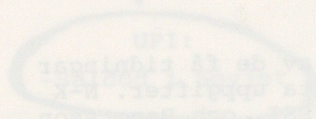
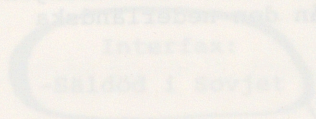
Isvestija 1990-06-07 (UPI)

SCHEMA ÖVER AMCHS

SSI, Sven Carlsson, försäkrade vikar ytterligare kon-
centrerat spektionerna kring radioaktivitet och läsa
på ett naturligt sätt.

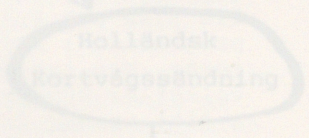
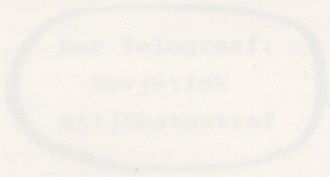
5/6

Noterat är att den första dementin eller förklarigen
att motnet är naturligt, kommer från den nordiska
väderleksstjänsten.

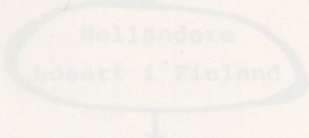

... TILL SIST

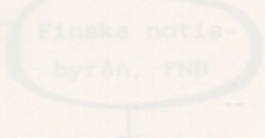
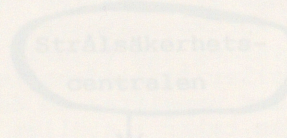
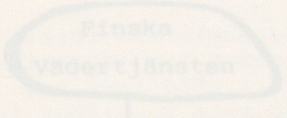
5/6

10.00

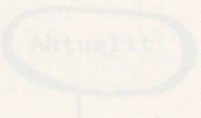
15.00

16.30

17.30

18.00

Bilaga

ETT HELT NORMALT MOLN

Det moln som i onsdags drog fram mot Sovjetunionens gränser och gav upphov till rykten om en påstådd kärnkraftsincident visade sig vara "rejält uppblåst". Det meddelar företrädare för det finska meteorologiska institutet.

Finländarna skickade upp ett flygplan för att undersöka molnet som hade en diameter på 150 kilometer och de tog luftprover för att kontrollera radioaktiviteten på grund av tidigare rapporter från Nederländerna om att det "i den här naturformationen skulle finnas något konstigt". Dessutom gjordes hänvisningar till officiella företrädare i Köpenhamn och till Finlands ambassad i Washington.

- Det är ett helt normalt moln och skiljer sig inte på något sätt från andra moln som man kan se i det här området vid den här tiden på året, meddelar Jouko Korhonen, representant för det finska meteorologiska institutet. Molnet har nu delats i två delar ... när det når norra Sovjet kommer det att ge upphov till snöfall.

I Moskva har det meteorologiska centret dementerat alla rykten om en kärnkraftsincident.

Izvestija 1990-06-07 (UPI)

Bilaga

ETT HELT NORMALT MOJN

Det mojn som i onsdags drog fram mot Sovjetunionens gränser och gav upphov till rykten om en påstådd kärnkraftsincident visade sig vara "renligt uppblåst". Det meddelar föredrädare för det finska meteorolo- giska institutet.

Finska institutet skickade upp ett flygplan för att under- söka mojnet som hade en diameter på 150 kilometer och de tog luftprover för att kontrollera radioaktivit- eteten på grund av tidigare rapporter från Nederlän- derna om att det "i den här naturförstörelsen skulle finnas något konstigt". Dessutom gjordes hänvisningar till officiella föredrädare i Köpenhamn och till Fin- lands ambassad i Washington.

- Det är ett helt normalt mojn och skiljer sig inte på något sätt från andra mojn som man kan se i det här området vid den här tiden på året, meddelar Jouko Korhonen, representant för det finska meteorolo- giska institutet. Mojnet har en diameter i två delar ... när det når norra Sovjet kommer det att ge upphov till snöfall.

I Moskva har det meteorologiska centret dementerat alla rykten om en kärnkraftsincident.

Isvefsta 1970-08-07 (UPI)

ETT MOLN KOM FRÅN NORR

I en kommentar till de uppgifter som förekommit i massmedia i Finland och en rad andra länder om den molninformation som rört sig söderut ifrån Barents hav, säger experter vid Finlands meteorologiska institut att det troligtvis rör sig om ett vanligt regnmoln.

Satellitbilder visar att det handlar om en stor ansamling partiklar av okänt ursprung som rör sig mot finskt territorium. Så sent som igår var molnet upp till 100 kilometer långt och "cigarrformat", men idag har det "öppnat sig" och börjar likna en solfjäder. Det befinner sig på en höjd av två till fyra kilometer.

De första uppgifterna om molnet sändes i holländsk radio. Varför blev finländarna så oroade? De började genast undersöka om molnet var radioaktivt.

Här har man fortfarande i färskt minne nedfallet från Tjernobyl 1986, när man på flera håll i landet tvingades avliva tusentals renar som via födan fått i sig en för hög dos radioaktivitet.

Därför började finska myndigheter med en gång vidta åtgärder för att fastställa om det i "fenomenet" som den här gången kom norrifrån fanns någon fara för befolkningen.

Ett flygplan sändes upp till området som gränsar till Finland och tog luftprover. Vanliga mätningar av radioaktiviteten i Lappland visar att den inte överstiger den naturliga bakgrundsstrålningen.

Finska och norska myndigheter vände sig till sovjetiska myndigheter, enligt den finländske experten Leif Blomqvist bl a "via den direktkontakt med Sovjet som ska informera om kärnkraftsolyckor". Men de informerades om att det inte fanns någon anledning till oro, eftersom inget onormalt inträffat på sovjetiskt territorium. Dess uppgifter förs fram i den finska tidningen Hufvudstadsbladet som också skriver att även svenska specialister anser att molnet troligen har ett naturligt ursprung och att det inte finns något som pekar på att det skulle ha samband med en olycka.

Bilaga

Man kan naturligtvis förstå de finländska specialisterna, såväl deras vaksamhet som strävan att förhålla sig så objektiva som möjligt till hela den här historien. För enligt vad man här säger var telefonerna till det meteorologiska institutet och till strålskyddscentret i norra Finland den andra dagen "bokstavligen blockerade" av telefonsamtal från oroliga människor.

Pravda 1990-06-08

J Kuznetsov (Helsingfors)

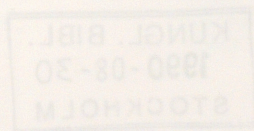
PÅ HÅRET - DET MYSTISKA MOLNET

Lelle Printer: - Flera oberoende observationer tyder för närvarande på att ett stort, ruskigt moln är på väg in över norra Finland. Enligt ansvariga myndigheter finns det just nu ingen anledning att vidta några speciella åtgärder, men man vill ändå varna allmänheten för att norra Finland ligger hotfullt nära vissa delar av norra Sverige.

Det ruskiga molnet kan vara ett vanligt ruskigt moln som ger upphov till vanligt ruskväder, men det kan också vara något betydligt vidrigare. Enligt oberoende rykten i den amerikanska tidningen Washington Confuser har norra delarna av Sovjetunionen de senaste dagarna drabbats av säldöd. Dessutom har ett tåg spårat ur i Sverdlovsk, en bro rasat i Novosibirsk och ett hotell har brunnit ned i Vladivostok.

Det finns inga säkra samband mellan dessa händelser och det ruskiga molnet, men enligt vad som befaras kan det inte uteslutas, att molnet skrämt hundratusentals sörjande säljägare att per tåg fly över de underdimensionerade broarna till det överfulla hotell som brunnit upp.

Godmorgon Världen P1 kl 09.05
1990-06-10

STUDIER OGÅR ÖPPA SINASTE MÅNADSLÄSEN

113	Wasa	113	Information om kärnkraftsolyckan i Tjernobyl - Data från en intervjuundersökning, Maj 1986
114	Wahlberg, Roland	114	Radio Speland och "Förmarkningslöshet" - En svensk kärnkraftsolycka och dess utslag, Juli 1986
115	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Per	115	Uppföljningsrapport för 2 september 1987, November 1987
116	Wasa	116	Larm från Tjernobyl - En studie av 2 olika utlösningar som uppmärksammades och dess konsekvenser vid olika nivåer, Juli 1986
117	Wasa	117	Kärnkraftens och kärnkraftsläsa - En utvärdering, September 1986
118	Wahlberg, Roland, Wahlberg, Per	118	Tekniska och tekniska - En teknisk undersökning, Maj 1986
119	Wasa	119	Spökerna i våra kärnkraftsreaktorer våren 1986, Juni 1986
120	Wahlberg, Roland & Wahlberg, Per	120	Deaktivering av kärnkraftsavfall - Referat av konferens i Sverige, november och 1986, februari 1986
121	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Stig Arne	121	Skadade kärnkraftsreaktorer 22 september 1986, Maj 1986 - En studie av lära och information i samband med kärnkraftsolyckan, Februari 1986
122	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Per	122	Skadade kärnkraftsreaktorer på den 2 maj 1986, Maj 1986
123	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Stig Arne	123	Skadade kärnkraftsreaktorer på den 2 maj 1986 - En studie av lära och information i samband med kärnkraftsolyckan, Februari 1986
124	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Per	124	Skadade kärnkraftsreaktorer april 1986, Juni 1986
125	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Per	125	En studie över kärnkraftsolyckan i Tjernobyl - En utvärdering, Juni 1986
126	Wahlberg, Stig Arne Wahlberg, Per	126	En studie över kärnkraftsolyckan i Tjernobyl - En utvärdering, Juni 1986

KUNGL. BIBL.
1990-08-30
STOCKHOLM

FÖRTECKNING ÖVER SPFs SENASTE MEDDELANDEN

Hibell, Björn	113	Information om kärnkraftsolyckan i Tjernobyl - Data från en intervjuundersökning, Maj 1986
Nordlund, Roland	114	Radio Uppland och "Forsmarksutsläppet" - Ett svenskt kärnkraftshaveri som kom av sig, Juli 1986
Nohrstedt, Stig Arne & Skoglund, Per	115	Ljudbortfallet den 5 september 1987, November 1987
Stütz, Göran	116	Larm över Trollhättan - En studie av i vilken utsträckning man uppmärksammar och äger kunskap om olika larmsignaler, Juni 1988
Stütz, Göran	117	Hammaröborna och larmsignalerna - En kunskapsstudie, September 1988
SPF (red: Nordlund, Roland)	118	Psykologiskt försvar - En funktionsbeskrivning, Juni 1989
Stütz, Göran	119	Opinionen i några försvarsfrågor våren 1989, Juni 1989
Nordlund, Roland & Tubin, Eino	120	Desinformation i öst och väst. Referat av forskning i Sovjetunionen och USA, Februari 1990
Hamrén, Sara & Nohrstedt, Stig Arne	121	Sändningsavbrottet 29 september 1989, Del 1 - En studie av larm och information i samband med ljudteknikerstrejken, Februari 1990
Kisch, Catharina & Lundgren, Claes	122	Satellit- och kabel-TV-kanaler per den 9 mars 1990, Mars 1990
Hamrén, Sara & Nohrstedt, Stig Arne	123	Gaslarmet i Hammarö den 13 januari 1990 - En studie av information, samverkan och allmänhetens kunskaper och reaktioner i samband med ett klorgasutsläpp, April 1990
Kisch, Catharina & Lundgren, Claes	124	Satellitradiokanaler april 1990, Juni 1990
Kisch, Catharina & Lundgren, Claes	125	De sex stora kabel-TV-bolagen i Sverige - En översikt, Juni 1990
Hanses, Yvonne & Tellström, Richard	126	Moln över Kola. Analys av ryktet om ett radioaktivt moln 6 och 7 juni 1990, Juni 1990

SPF STYRELSEN FÖR
PSYKOLOGISKT
FÖRSVAR

ADRESS
BIRGER JARLS TORG 5, 1 TR
111 28 STOCKHOLM

TELEFON
08-23 02 60

PRIS: 20 kr

ISSN 0348-9248
Libergraf 714 0014
Tryckeri Balder AB